

A múlt évben több mint 5000 meteort jegyeztek fel észlelőink, a feldolgozás során kb. 50 rajt azonosítottunk segítségükkel. A 21 legjobban észlelt raj fényességstatisztikája az előző oldalon látható. A táblázatban a rajok neve és IMO azonosító kódja után a fényességosztályonkénti darabszám szerepel az átlagfényességgel, a populációs indexszel és az adatok számával egyetemben. Az előbbi egy jelzőszám arra, hogy egy magnitúddal halványabb fényességosztályban mennyivel több meteor hullik — ez kapcsolatban áll a raj tömegeloszlásával, amely fontos jellemzője egy-egy áramlatnak.

Az IMO vizuális adatbázisa

A Nemzetközi Meteoros Szervezet vizuális megfigyeléseinek tárolására személyi számítógépeken (IBM PC XT/AT) alakítottak ki adatrendszereket. Nézzük röviden végig az állományok felépítését, összefüggéseit, bemutatva ezen keresztül az IMO és az MMTÉH észlelési/adattárolási módszerének hasonlóságait ill. különbségeit.

A rendszer a PC-ken közismert dBase adatbázis-kezelő alatt lett kialakítva. Az egyik állomány a szóbajöhethető radiánsok adatait tartalmazza (VMOBRAD). Jelenleg 127 radiáns pont szerepel ebben a katalógusban, nagyrészt az ismert Cook-radiánslistáról, azonban annak hiányait kiegészítve, az újabb "felfedezéseket" is belevéve. A radiánsokat három betűs kóddal rövidítik (pl. Iota Herculiádák = THE, Északi Iota Aquariádák = NIA), más helyeken ezzel hivatkoznak rájuk. Az állomány tartalmazza az aktivitás kezdetét-végét, a maximum SL-értékét és radiánspozícióját, az esetleges radiánsvándorlás nagyságát és a rajmeteorok sebességét.

A megfigyelőhelyek felsorolása (VMOBSITE) ezek pontos adatait (neve, ország, földrajzi koordináták és magasság) tartalmazza. Az egyik adat jelzi, milyen megfigyelés folyik az adott helyszínen (vizuális, fotós, rádiós, teleszkopikus). Más állományokban a helyszín-adatokra ötjegyű számokkal hivatkozhatunk. A rendszer kialakításakor előre kiosztották a kód-intervallumokat, hazánk a 17000-17999 közöttieket kapta. Ez jelzi a szervezetek reményeit az MMTÉH megfigyeléseivel kapcsolatban, hiszen pl. a Szovjetunió esetében csupán 500 helyszínré számítanak. Az észlelők állománya (VMOBMEMB) minden fontosabb adatot tárol (név, pontos cím, születési dátum, telefonszám, foglalkozás, IMO-tagság stb.). Az IMO-nál rövid hivatkozásként az ötbetűs névkód terjedt el, amelyet szigorú szabály szerint képeznek: az első három betűt a családnév, a hátsó kettőt a keresztnév adja (pl. Móri Gábor = MORGA).

Ezek után lássuk az észlelési eredmények tárolását. Az IMO a vizuális megfigyeléseket "előfeldolgozott" állapotban várja, amint ez a mintaként bemutatott új észlelőlapjukból is kitűnik. A megfigyelési időszakot nagyjából egyórás időintervallumokra bontva rajonként kéri a mennyiségi adatokat (VMOBZHR) ill. a rajtagok fényességeloszlását (VMOBMAGN). Az állományok tartalmazzák a ZHR-számításhoz szükséges korrekciós tényezőket (időpont/SL, határmagnitúdó, takartság). A ZHR-eket, az átlagfényességet és fényességindexet programok számítják ki.

Az MMTÉH adatbeküldési és számítógépes tárolási/feldolgozási rendszere formailag lényegesen eltér az ismertektől, bővebb ennél. Mi valamennyi észlelés egyedi meteoradatait is tároljuk, azaz a vizuális észlelőlap egy az egyben rögzítésre kerül. Mivel az eddigi gyakorlat szerint viszonylag kevés észlelő jegyezte fel az "ég alatt" egy-egy meteor rajtagságát, ezeket a koordinátákból igyekszünk utólag meghatározni több-kevesebb sikerrel (vö. pályarajzok pontatlansága). Az így megállapított (valószínű) rajtagság is belekerül az állományba, így együtt van az összes információ, amely az IMO adatbázisához szükséges. Az információ megfelelő formátumú átalakítása (a csoportos észlelések személyekre és rövid időtartamokra bontása, szétválogatás rajonként) ezek után csak program kérdése.

A hazai meteorészlelések 1985 óta vannak teljes körűen számítógépen. Miért csak most kezdődik vizuális észleléseink ilyen továbbítása a nemzetközi gyűjtőközpontba? Egyrészt, mert

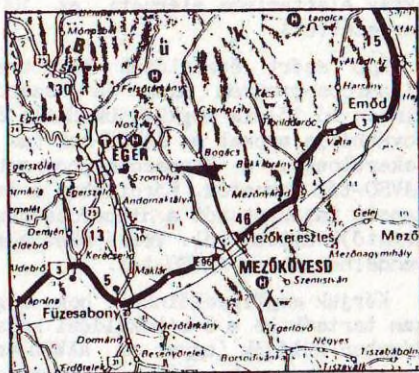
az ismertett IMO-rendszer "kiforrásához" hosszabb időre volt szükség, meg kellett találniuk a szervezőknek a gyakorlatilag nemzetenként eltérő vizuális megfigyelési módszereknek közösen megfelelő adattárolási formát. Mi már korábban elküldtük adatainkat saját formátumunkban, de úgy látszik, ezek átalakítása meghaladta lehetőségeiket. Kölcsönös információhiány is nehezítette a munkát. Most visszamenőleg eljuttatjuk az 1985--1989-es időszak megfigyeléseit, s a jövőben folyamatosan tesszük ezt.

Az átalakítás viszontagságos adatelőkészítési munkái viszont jó statisztikai képet adtak az utóbbi években végzett munkáról. Az említett időszakban 1814 db egyéni és csoportos megfigyelés történt (ill. ennyi szakaszra bontottuk őket), összesen 337 megfigyelő tevékenykedett és 138 különböző helyszínen folyt vizuális munka. Eme összesítésben nem szerepelnek a szórványészlelések és a tűzgömbök -- az utóbbiak gyűjtése külön történik az IMO-nál (FIDAC = IMO Fireball Data Center).

(tey)

Amatőrtalálkozó Szomolyán - 1990. június 16-17.

Az MMTÉH és a szomolyai amatőrök által alapított Zeyss Csillagászati Egyesület (nem elírás!) találkozóra (MMTÉH-találkozóra) és észlelőhétvégre hívja amatőrcsillagász társait, barátait -- nemcsak meteorészlelőket! Szomolya a Bükk lábánál fekszik, nagyon jó közlekedéssel (Budapesttől mindössze 2 és fél órányira). A Mezőkövesdre vagy Egerbe érkező vonatok többségéhez jó autóbusz-csatlakozás van. Utazásra a Budapestről 7:40-kor induló, Szegedről a 5:30-kor induló egri gyorsvonatot, ill. a Miskolcra 9:30-kor induló személyvonatot (Mezőkövesd) ajánljuk. (Dunántúliaknak budapesti szállást megbeszélés szerint biztosítunk.)

A szakmai programok helyszíne a szomolyai közösségi ház, kezdete 11:30. Szó esik a meteorészlelő munka aktualitásairól, a nyári meteorozási tervekről, külföldi kapcsolatainkról, a fotóanyagok érzékenyítéséről. Lesz MCSE-fórum, s szeretnénk szót ejteni más megfigyelési területekről is, így ez úton is kérjük más témakörök rovatvezetőit, tegyék tiszteletüket a rendezvényen! Bemutatkoznak a helybeliek is, délután-este megtekintjük észlelőhelyüket, táborúzzel, szalonnasütéssel egybekötve. Éjszaka meteor- (Júniusi Lyridák) és egyéb észlelési lehetőségek, (tovább)képzés kezdőknek és haladóknak: Szállítás rossz idő esetén fedél alatt. Szalonnát, hálósákokat és zseblámpát mindenki hozzon! Vasárnap egy kisebb kirándulást tervezünk a környéken, hazautazás délután. A találkozóval kapcsolatos további információk Tepliczky István címén (1134 Budapest, Csángó u. 11. II/27.).

VADVIDÉK

*Hegymászófelszerelések és optikai eszközök
szaküzlete a Kálvin téri Városkapu Üzletházban*